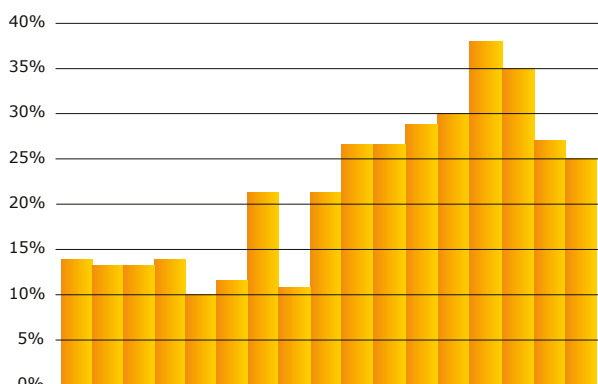

BAROMETER Q4 2018

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB-METAAL

Stand van het MKB-metaal

MKB-METAAL MINDER POSITIEF OVER 2019

‘Sinds de start van de Economische Barometer is het niet voorgekomen dat bedrijven zoveel moeite hebben met het invullen van de openstaande vacatures, ook niet in de periode 2007/2008’

Een nieuw jaar met nieuwe kansen

Het nieuwe jaar is een maand oud en het is duidelijk dat er genoeg nieuwe uitdagingen voor de sector zijn. Onze economische barometer laat zondermeer positieve resultaten zien over het vierde kwartaal van 2018. Maar de verwachtingen voor het eerste kwartaal van 2019 zijn getemperd: bijna in de gehele sector verwachten ondernemers dat de groei tot stilstand komt.

Het is met name de binnenlandse markt die het laat afweten: in de export wordt nog een (heel) kleine groei verwacht. Waar komt deze ommekeer vandaan? In het voorwoord bij de barometer over het derde kwartaal van 2018 schreef ik over de politieke onzekerheden, de Brexit en het toenemende protectionisme. Die onzekere factoren zijn nog steeds aanwezig en het lijkt erop dat het psychologische effect van deze onzekerheden niet kleiner wordt, om het maar eens voorzichtig te zeggen. Op het moment dat u dit leest is er wellicht meer duidelijkheid over de Brexit en de omvang van de gevolgen voor de economie.

Het andere probleem dat ondernemers bezighoudt, is het tekort aan arbeidskrachten. Dat kunnen we alleen oplossen door slimmer te gaan produceren. We staan hierin overigens niet alleen. In veel landen om ons heen is het tekort aan vakmensen een nijpend probleem geworden. Ik las onlangs dat over tien jaar in China de vergrijzing een zodanige omvang heeft gekregen dat er een tekort aan arbeidskrachten ontstaat. Daarom

wil de Chinese overheid dat men zich meer gaat concentreren op hoogwaardige producten en slimmere productieprocessen. Het lijkt er dus op dat China op termijn niet meer de goedkope werkplaats van de wereld is en dat biedt de industrie in ons deel van de wereld zeker weer nieuwe kansen. Op de wat langere termijn zie ik wel degelijk grotere kansen voor de maakindustrie. De komende energietransitie brengt voor veel ondernemers uitdagingen met zich mee, maar dezelfde industrie krijgt hierdoor ook nieuwe kansen. Ook in 2019!

Bert Jaarsma,
Directeur Organisatie
Koninklijke Metaalunie

2018 GOED AFGESLOTEN

MKB-metaal minder positief over 2019

Net als de effectenbeurzen wereldwijd lijkt ook het MKB-metaal in Nederland op een keerpunt aan te zijn gekomen. Terwijl de ondernemers in de sector overwegend tevreden zijn over het laatste kwartaal van 2018, lijkt de groei in het eerste kwartaal van 2019 tot stilstand te komen.

Het MKB-metaal verwacht voor het eerste kwartaal van 2019 per saldo geen verdere groei van de binnenlandse orderpositie. Voor de buitenlandse orderpositie is men iets positiever. Daarvoor wordt per saldo nog wel groei verwacht, zij het dat deze groei door veel minder ondernemers gedragen wordt dan in voorgaande kwartalen. De investeringsverwachting is na vijf kwartalen per saldo positief te zijn geweest nu licht negatief. Mogelijk dat het gebrek aan vaklieden een van de oorzaken is van de groeivertraging. Terwijl de helft van de mkb-metaalbedrijven tenminste één vacature heeft openstaan, geven ondernemers uit de sector aan dat het nog nooit zo moeilijk is geweest om deze vacatures in te vullen. De afgenomen groeiverwachtingen komen op een moment dat veel ondernemers

zeer tevreden zijn over hun orderpositie. Dat geldt voor de binnenlandse orderpositie in dezelfde mate als voor de buitenlandse orderpositie.

ORDERPOSITIE BINNENLAND

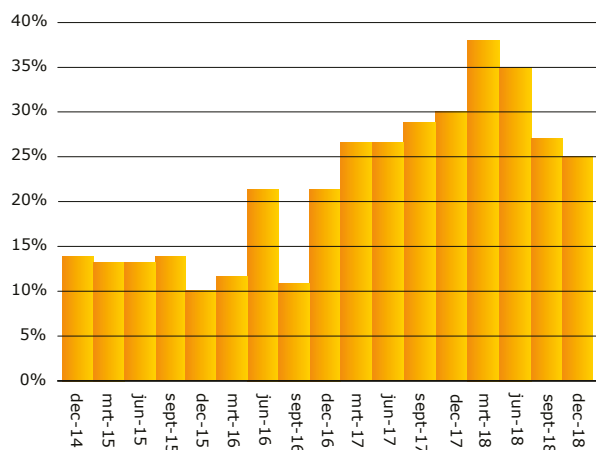
Ten opzichte van de eerste helft van 2018 is de groei van de binnenlandse orderpositie in het vierde kwartaal afgevlakt. Ten opzichte van het derde kwartaal ligt deze ontwikkeling op hetzelfde niveau. Hierbij moet rekening worden gehouden dat de ontwikkeling in het derde kwartaal als gevolg van de zomervakantie, altijd wat lager ligt. Nu geeft 36% van de respondenten van de Economische Barometer aan dat de orderpositie binnenland is toegenomen. Een halfjaar geleden was dit nog de helft van de res-

pondenten. In het vierde kwartaal is bij bijna de helft van de respondenten is de orderportefeuille gelijk gebleven aan die van het vorige kwartaal en bij 17% van de deelnemers is de binnenlandse orderportefeuille afgenomen. Onder de onderhouds- en servicebedrijven zijn de meeste ondernemers die aangeven een beter vierde kwartaal achter de rug te hebben.

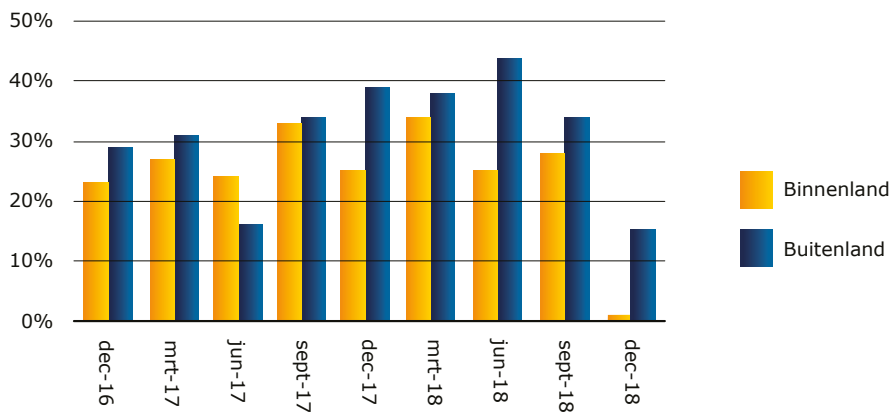
Ondanks de iets afgevlakte groei zijn de ondernemers over het algemeen nog tevreden over hun binnenlandse orderpositie. Ruim de helft van de respondenten geeft aan tevreden te zijn, slechts vijf procent van de respondenten zegt ontevreden te zijn. De toeleveranciers aan de bouw zijn het meest tevreden over de binnenlandse orderpositie.

Meest opvallende uitkomst van deze Barometer is dat het aantal ondernemers dat een toename van de orderpositie verwacht, gelijk is aan het aantal dat een afname verwacht. In het derde kwartaal verwachtte per saldo 34% van de

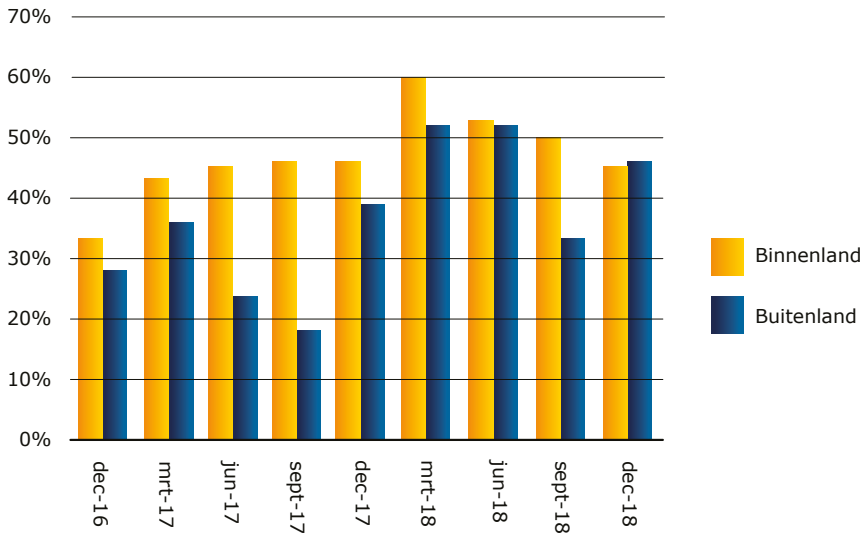
Stand van het MKB-metaal

Verwachte orderpositie

Waardering van de orderpositie

ondernemers een toename van de orderpositie, in het vierde kwartaal is dat per saldo nog maar 1%. 21% verwacht een toename tegen 20% een afname. De machinebouwers zijn positiever dan gemiddeld in het MKB-metaal. Onder hen verwacht ruim een derde deel van de respondenten een verdere groei van de binnenlandse orderpositie. Bij de metaalwarenbedrijf ligt dit heel anders. Daar verwachten vier op de tien bedrijven een krimp van de portefeuille.

Onder de respondenten is de gemiddelde totale orderportefeuille in weken afgenomen van 10,6% na afloop van het derde kwartaal, naar 9,4% nu.

ORDERPOSITIE BUITENLAND

Van de respondenten geeft 48% aan te exporteren. 10% van de respondenten exporteert tot 10% van de omzet. De overige 38% exporteert gemiddeld 44% van hun omzet. Van de machinebouwers en metaalwarenbedrijven exporteren gemiddeld twee van de drie bedrijven. Terwijl de groei van de binnenlandse orderpositie in het vierde kwartaal is afgenomen, is deze voor de buitenlandse orderpositie weer toegenomen ten opzichte van het derde kwartaal. Bij 40% van de exporterende bedrijven is de buitenlandse orderpositie toegenomen, terwijl deze bij 15% is afgenomen. In het derde kwartaal was er groei bij 33% en krimp bij 22% van de exporterende bedrijven.

Net als bij de binnenlandse orderpositie geldt voor de buitenlandse orderpositie dat deze goed gewaardeerd wordt door de exporteurs. Ruim de helft van hen geeft aan positief te zijn over de orderpositie terwijl maar 5% aangeeft niet tevreden te zijn. In vergelijking met de afgelopen kwartalen zijn de verwachtingen voor de orderpositie buitenland voor het eerste kwartaal wat voorzichtiger. In de afgelopen kwartalen gaven per saldo 35% tot 45% van de respondenten aan een grotere orderpositie te verwachten, voor het eerste kwartaal is dat afgenomen tot nog maar 16%. 31% verwacht een grotere orderportefeuille terwijl 15% verwacht dat deze in het eerste kwartaal kleiner zal zijn.

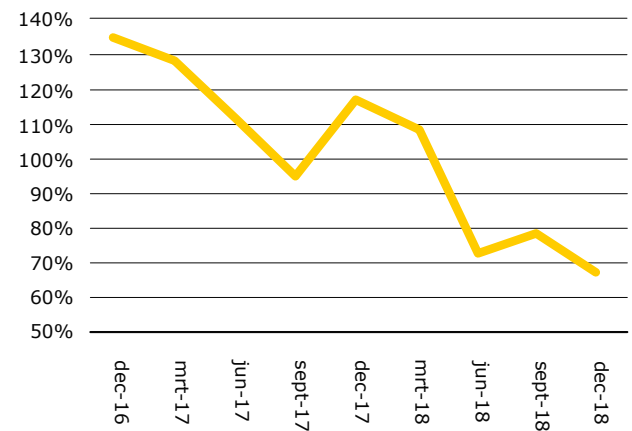
VERKOOPPRIJZEN

In het vierde kwartaal wist maar liefst 28% van de bedrijven hun verkoopprijzen te verhogen terwijl slechts 2% de verkoopprijzen heeft verlaagd. Onder de aan de bouw toeleverende bedrijven en machinebouwers zitten de meeste bedrijven die hun prijzen wisten te verhogen.

PERSONEEL

Bij de respondenten werken gemiddeld 22,2 medewerkers waarvan 2,6 flexibele krachten. De verhouding inleenkrachten ligt hiermee op 11,6%. In de afgelopen jaren schommelt dit percentage rond de 10 tot 11%. Bij de oppervlaktebehandelaars is het aandeel flexibele krachten in het vierde kwartaal veel hoger, namelijk 17%. Enigszins in lijn met het derde kwartaal heeft in het

Te verwachten aan te nemen medewerkers tov het aantal uitstaande vacatures

vierde kwartaal 19% van de bedrijven meer mensen in dienst dan het kwartaal ervoor. Bij 5% van de bedrijven werken minder mensen in vaste dienst dan in het derde kwartaal. Ook het aantal bedrijven dat vacatures heeft uitstaan, komt overeen met het derde kwartaal. Bijna de helft van alle bedrijven is op zoek naar personeel. Gemiddeld hebben deze bedrijven 2,2 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers hebben de respondenten voor 4,8% van hun personeelsbestand aan vacatures open staan. Binnen de aan de bouw toeleverende bedrijven en de oppervlaktebehandelaars geeft twee op de drie respondenten aan medewerkers te zoeken.

Sinds de start van de Economische Barometer is het niet voorgekomen dat bedrijven zoveel moeite hebben met het invullen van de openstaande vacatures, ook niet in de periode 2007/2008. Op de vraag hoeveel vacatures men het komende kwartaal verwacht in te vullen, geeft de sector aan dat dit 67% is van de uitstaande vacatures. Onder de machinebouwers en verspanende bedrijven verwacht men slechts de helft van vacatures in te kunnen vullen.

BEDRIJFSRESULTAAT

De ontwikkeling van het bedrijfsresultaat wijkt in het vierde kwartaal niet veel af van het gemiddelde over de afgelopen kwartalen. Bij 38% van de respondenten is het bedrijfsresultaat toegenomen terwijl dit bij 16% is afgenomen. Negatieve uitschieter dit kwartaal zijn de

Realisatie, waardering en verwachting

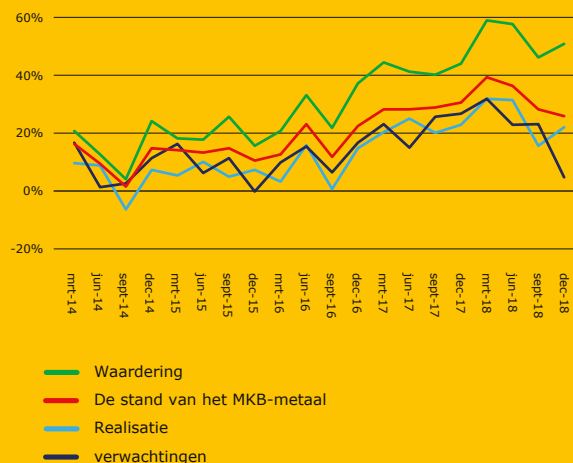
De waardering van de orderportefeuille ligt in het vierde kwartaal van 2018 nog steeds op een hoog niveau. Per saldo (positieve verminderd met de negatieve reacties) geeft de helft van de ondernemers aan tevreden te zijn over de orderpositie.

Kijkend naar de ontwikkeling van de orderpositie in het vierde kwartaal ten opzichte van het eerste twee kwartalen van 2018, vakt de groei ervan duidelijk af. Ten opzichte van het derde kwartaal is er sprake van een toename maar dat wordt deels verklaard door het feit dat de 'rustige' zomervakantie in het derde kwartaal valt.

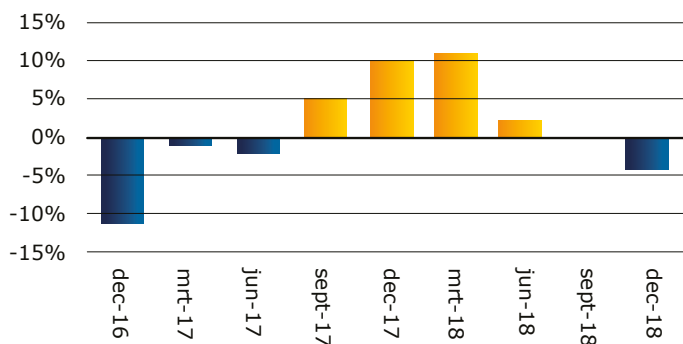
Het meest opvallende van de Economische Barometer over het vierde kwartaal zijn de minder positieve verwachtingen. Voor het eerste kwartaal verwachten nog maar net iets meer ondernemers groei dan dat er ondernemers zijn die krimp verwachten. Ten opzichte van de eerste drie kwartalen van 2018 is dit een forse afname.

Verder valt op dat het verschil tussen het saldo van waarderingen en verwachtingen nog nooit zo groot geweest is.

Economische Barometer
MKB-metaal

Het saldo van bedrijven dat de volgende periode meer en minder denkt te gaan investeren

metaalwarenbedrijven. In deze sector geeft een op de vier bedrijven aan dat het bedrijfsresultaat in het vierde kwartaal is afgenomen ten opzichte van het derde kwartaal. De waardering van het bedrijfsresultaat is positiever dan in het derde kwartaal. Ruim 60% van de respondenten geeft aan tevreden te zijn met het bedrijfsresultaat in het vierde kwartaal. Slechts drie procent van hen geeft aan ontevreden te zijn over het bedrijfsresultaat.

Het te verwachten bedrijfsresultaat voor het eer-

ste kwartaal van 2019 wordt veel minder positief ingeschat. Hierin volgt het de lijn van de eerder genoemde verwachtingen voor de binnenlandse orderpositie. Per saldo geeft slechts 4% aan een beter bedrijfsresultaat te verwachten. Dit was in het derde kwartaal nog 27%. 22% van de respondenten verwacht een toename van het bedrijfsresultaat. Hieronder zijn relatief veel machinebouwers en maar weinig toeleveranciers aan de bouw en oppervlakte behandelaars. 18% van de respondenten verwacht een lager bedrijfsresultaat in het eerste kwartaal.

LAGER NIVEAU

Het aantal bedrijven dat aangeeft winst te maken ligt in het vierde kwartaal op een iets lager niveau dan voorliggende kwartalen. Ruim 70% van de bedrijven geeft aan winst te hebben gemaakt tegenover 6% dat aangeeft verlies te maken.

INVESTERINGEN IN MACHINEPARK

De trend die in het tweede kwartaal van 2018 is ingezet, zet zich voort in het vierde kwartaal. Sinds het derde kwartaal van 2017 gaven iets meer ondernemers aan het komende half jaar meer te zullen gaan investeren dan er ondernemers zijn die verwachten minder te gaan investeren. Dit nam tot het tweede kwartaal van dit jaar toe. In het tweede kwartaal nam de groei echter af, in het derde kwartaal gaven net zoveel ondernemers aan meer denken te gaan investeren dan er ondernemers zijn die minder denken te gaan investeren. In het vierde kwartaal zijn er iets meer ondernemers die verwachten minder te zullen gaan investeren. •

Wegens omstandigheden zijn in deze editie van de Economische Barometer de mechanisatie-bedrijven en de fabrikanten en importeurs van landbouwmachines niet meegenomen. In de grafieken worden de positieve en negatieve antwoorden of het saldo weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.